

VIKINGOVÉ Z BRITSKÉHO MUZEA

cenově zvýhodněné školní projekce

Od října 2014 po celý školní rok nabízíme školám výrazné cenové zvýhodnění projekcí záznamu komentované prohlídky unikátní výstavy v Britském muzeu v Londýně s názvem *Vikingové: Život a legenda*.

Záznam umožňuje blíže se seznámit s životem Vikingů, aktuálními historickými interpretacemi jejich kultury a s doposud nezveřejněnými archeologickými objevy prostřednictvím kvalitní a zábavné filmové exkurze.

Délka záznamu: 90 minut

Jazyk: anglicky s českými titulky

Záznam je vhodný pro 2. stupeň ZŠ (přístupnost od 12 let) a pro SŠ jako doplněk výuky zejména pro historické, zeměpisné a uměleckovýchovné předměty i pro anglický jazyk a literaturu.

Trailer k vidění [zde](#), oficiální web výstavy [zde](#).

CO UVIDÍTE

Samotná výstava i její filmová prohlídka se soustřeďují na historické období od konce 8. století do začátku 11. století, které bývá nazýváno věkem Vikingů. Speciální přenos z Britského muzea natočený v Londýně 24. dubna 2014 nabízí divákům v kinosálech nerušenou prohlídku výstavy. Přenos uvádí ředitel Britského muzea Neil MacGregor a výstavou provází známí historici Michael Wood a Bettany Hughes spolu s kurátorem výstavy Garethem Williamsem a mnoha experty na vikinská plavidla, zbraně, pohřební a náboženské rituály, jazyk Vikingů a jejich odkaz budoucím generacím lidstva. **V přenosu nechybí názorné ukázky, ohromující detailní záběry vystavených exponátů ani pohřební rituál osvětlený hořícími loučemi, který se odehrává v prostorách muzea.**

PODMÍNKY ŠKOLNÍ PROJEKCE

Oproti běžné ceně vstupenky 250 Kč nabízíme školám **vstupné 100 Kč na žáka**. Pedagogický doprovod má vstup zdarma. Kontaktujte Aeroškolu a domluvte si **čas a datum projekce podle svých potřeb** kdykoliv během školního roku v kinech Aero (Praha 3), Světozor (Praha 1), nebo Bio Oko (Praha 7).

VIKINGOVÉ Z BRITSKÉHO MUZEA

cenově zvýhodněné školní projekce

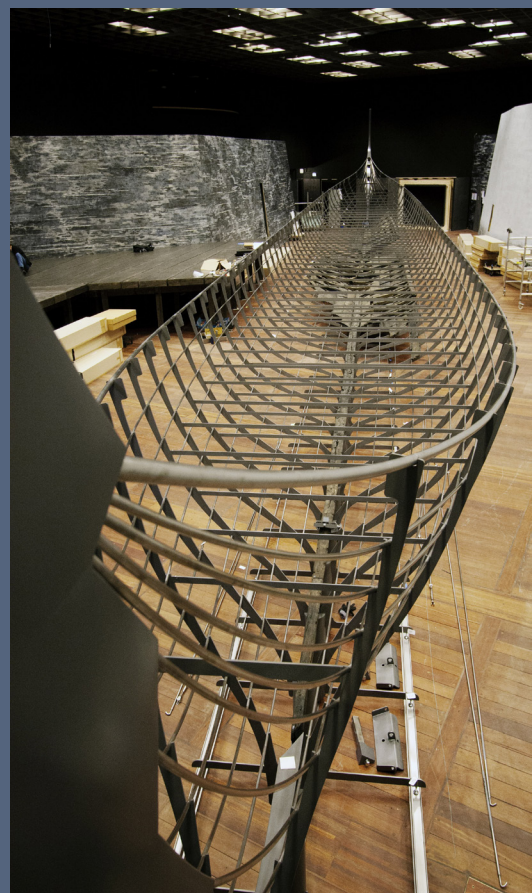
VIKINSKÁ IDENTITA

Výstava zveřejňuje nové archeologické objevy a dále zásadní artefakty z doby Vikingů, které pocházejí z vlastních sbírek Britského muzea i jiných sbírek v Británii a Irsku. Zbraně a uloupené poklady dokládají, že vikinskou identitu tvořilo v první řadě válčení a boj. Mezi exponáty jsou i nedávno odkryté kostry popravených Vikingů z masového hrobu objeveného v anglickém hrabství Dorset, které divákům zprostředkují přímý kontakt se „skutečnými“ Vikingy. Na výstavě ale nechybí ani šperky, sochy a kovové předměty, s nimiž drancovali, ale i obchodovali téměř po celé zeměkouli.

ROSKILDE 6 A VIKINSKÝ RITUÁLNÍ POHŘEB

Loď, která nese název Roskilde 6, byla odkryta v roce 1997 v Dánsku na břehu fjordu Roskilde. Pozůstatky dřevěných žeber lodi byly pečlivě zakonzervovány. Tvoří zhruba dvacet procent plavidla a pro výstavní účely byly zasazeny do ocelové konstrukce, která kopíruje velikost i tvar původní lodi. Ta byla postavena kolem roku 1025, ve zlatém věku Vikingů, kdy byly pod nadvládou krále Knuta Velikého sjednoceny Anglie, Dánsko, Norsko a zřejmě i části Švédska. Velikost plavidla a ohromné zdroje, které byly k jeho stavbě vynaloženy, napovídají, že to téměř jistě byla královská válečná loď, která se s velkou pravděpodobností zapojila do válek, které Knut vedl, aby utužil svou nadvládu nad Severskou říší.

Tesaři a truhláři z Národního námořního muzea v průběhu natáčení záznamu staví trup vikinské lodi, aby divákům ukázali, v čem byla tato plavidla tak jedinečná. Replika vikinské lodi je pak umístěna před budovu muzea, a když se pomalu začne stmívat, zahájí se přípravy k vikinskému pohřbu. Ten vrcholí dramatickým spálením lodi na hranici a rituálním procesím vikinských válečníků.

POKLAD Z YORKSKÉ NÍŽINY

Na výstavě je poprvé k vidění i celý poklad z Yorkské nížiny, který byl objeven v roce 2007 poblíž městečka Harrowgate amatérskými hledači kovů. Poklad čítá 617 mincí, šest náramků a množství neraženého mincovního kovu a stříbrných úlomků. Obsahuje předměty pocházející z tak dalekých zemí, jako je Afghánistán, Irsko, Rusko, a země kontinentální Evropy. Předměty v pokladu svědčí o existenci tří náboženství: islámu, křesťanství a kultu boha Thóra a minimálně sedmi různých jazyků.

VIKINGOVÉ Z BRITSKÉHO MUZEA

náměty pro využití ve škole

DOPROVODNÉ MATERIÁLY BRITSKÉHO MUZEA

Britské muzeum připravilo k výstavě metodické materiály pro učitele, které jsou ke stažení ve formátu pdf zdarma na oficiálních stránkách výstavy [zde](#) a [zde](#). Kromě toho lze v rámci výuky využít další interaktivní doplňky, videa a animace na webu výstavy. Veškeré tyto materiály jsou volně dostupné v anglickém jazyce.

Některé náměty jsme pro vás zpracovali do tohoto materiálu a doplnili dalšími návrhy otázek a úkolů, přidali jsme také některé odkazy na zdroje v češtině. Téma Vikingů je značně rozsáhlá a tento materiál zdaleka nepokrývá všechny vzdělávací motivy, ani nenahrazuje učebnice dějepisu, může však posloužit jako inspirační základ pro samostatné pedagogické zpracování tématu ve výuce.

PŘED NÁVŠTĚVOU KINA

Na následujícím odkazu si můžete zdarma stáhnout sadu fotografií vybraných exponátů z výstavy i s popisky. Tuto obrazovou sadu lze využít před samotným zhlédnutím záznamu výstavy jako úvod do tématu. S obrázky lze pracovat i dále ve výuce po návštěvě kina.

Obrázky jsou k dispozici ke stažení [zde](#).

Kromě obrázků si můžete na webu Britského muzea prohlédnout i několik krátkých videozáznamů jednotlivých exponátů a dokument o rekonstrukci lodi Roskilde 6 - videa jsou [zde](#).

Otázky před zhlédnutím výstavy:

Co o Vikinzích víš? Co o nich dokážeš říct, jak bys popsal/a jejich kulturu, jak si je představuješ? K čemu mohly sloužit předměty na obrázcích? Které se podle tebe vztahují k mytologii a náboženství, které k boji, ke každodennímu životu nebo k obživě? Jak jsou Vikingové zobrazováni v současné kultuře? Najdi několik příkladů. Existují stereotypy v zobrazování Vikingů?

Příklady zobrazení Vikingů v dnešní popkultuře:
filmy - např. Vikingové, 1999
komiks - např. Thor, Asterix a Vikingové
videohry - např. War of the Vikings

Popiš vikinského válečníka - jak vypadá, jaké musí mít vlastnosti a dovednosti, co nosí a používá za předměty, jakou má představu o světě a v co věří?

Svůj popis pak srovnej s informacemi, které zazní v záznamu výstavy.

VIKINGOVÉ Z BRITSKÉHO MUZEA

náměty pro využití ve škole

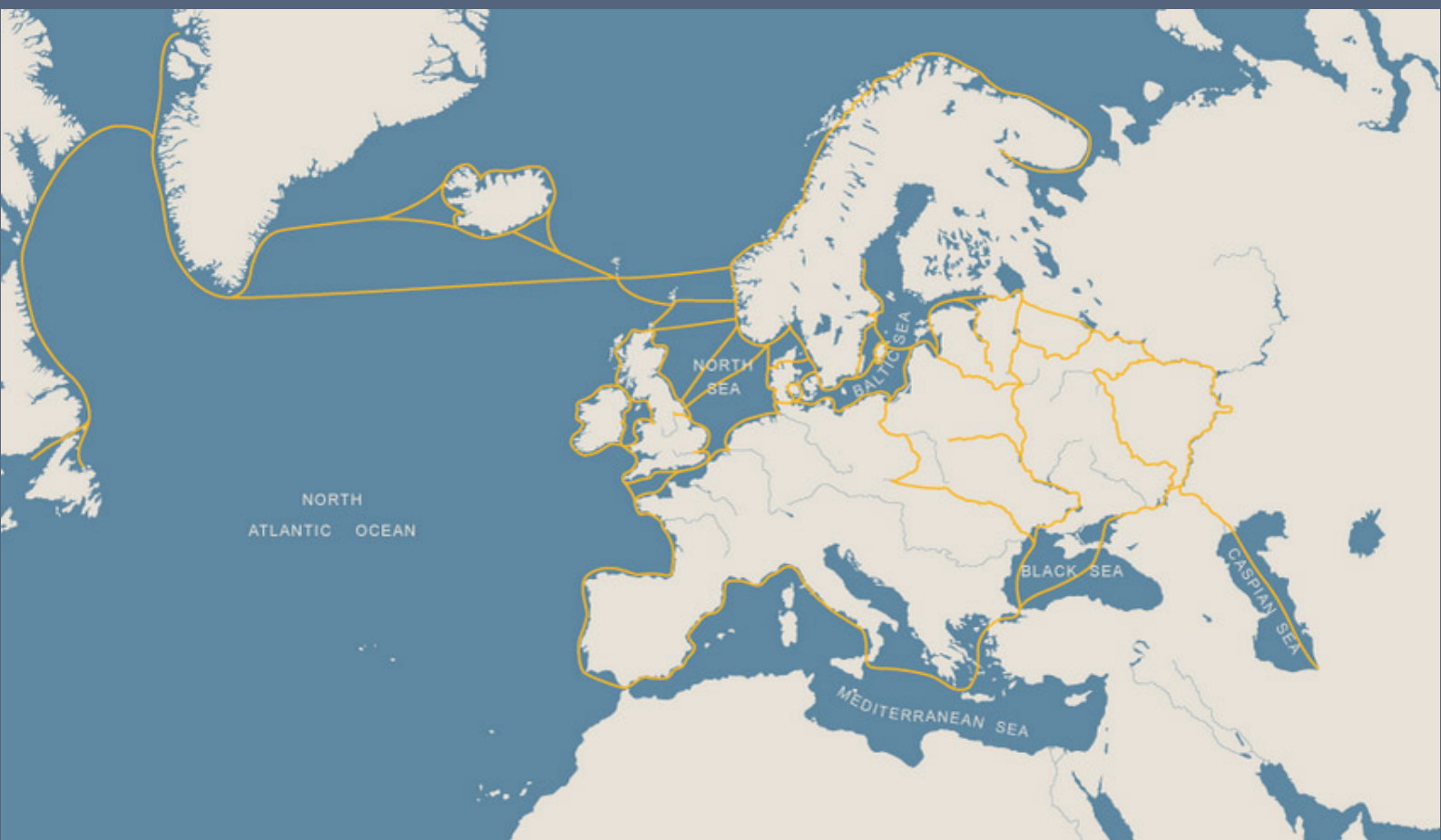
GEOGRAFICKÉ SOUVISLOSTI

Vikingové pocházeli z oblasti dnešního Norska, Dánska, Švédska a Finska.

Najdi na mapě tyto země a přemýšlej nad souvislostmi geografického uspořádání s rozvinutými schopnostmi stavění lodí a cestování po vodě.

Na výstavě je k vidění mnoho exponátů, které pochází z různých zemí Evropy i jiných kontinentů. Vikingové je získali během svých dobovačných výprav a dále s nimi obchodovali. Sofistikovaná námořní technologie jim umožnila navštívit 4 různé kontinenty, což se před tím žádné kultuře nepovedlo. Mapa ukazuje trasy, kterými Vikingové cestovali do vzdálených zemí.

Napiš fiktivní deník z pohledu Vikinga cestujícího jednou ze tří hlavních tras. Kudy putuje jakým překážkám a nástrahám čelí, jaké klimatické podmínky ho čekají? Jaký je cíl a účel jeho cesty?

SEVEROATLANTICKÁ TRASA

V 9. a 10. století n.l. se Vikingové vydávali na západ přes Atlantik na Faerské ostrovy, Island, Grónsko a dokonce i do severní Ameriky. Stopy po vikinském osídlení byly nalezeny v Kanadě v oblasti Newfoundland.

ZÁPADNÍ TRASA

Přes Severní moře podnikali Vikingové nájezdy do Británie a Irska a odtud dále přes pobřeží Francie, Španělska až po severní Afriku a do středomoří. V Normandii, Irsku i v Británii vznikaly oblasti s trvalým skandinávským osídlením.

VÝCHODNÍ TRASA

Prostřednictvím říčních sítí na východě Evropy mohli Vikingové obchodovat s Byzantskou říší a přes Kaspické moře udržovali styky i s Arabskou říší. Během těchto cest zakládali nové obchodní osady v oblastech dnešního Ruska a Bulharska.

VIKINGOVÉ Z BRITSKÉHO MUZEA

náměty pro využití ve škole

ANGLICKÉ NÁZVY

Zjisti, jak souvisí anglické názvy dnů v týdnu s vikinskou mytologií.

Tuesday - Tiw/Tyr

Wednesday - Woden/Odin

Thursday - Thor

Friday - Frigg

(Saturday - podle římského boha Saturna, Sunday a Monday odkazují ke Slunci a k Měsíci)

Na následujícím odkazu si prohlédni mapu Velké Británie s vyznačenými místy, jejichž jména pochází z doby vikinského osídlení: mapa je zde. Která z těchto měst zvýrazněných na mapě znáš? Zjisti, co jejich název původně znamenal.

V Anglii se většina těchto míst nachází na sever od pomyslné hranice, která je na mapě vyznačena černou linií. Reprezentuje rozdělení země po dohodě anglického krále Alfréda a vikinského vůdce Guthruma mezi lety 876 a 890 n. l.

RUNY

Vikingové používali runové znaky, jejich abeceda se nazývala futhark podle prvních šesti písmen. Abeceda futhark se v různých obdobích a místech měnila, známe několik variací.

Bezdrátová komunikační technologie Bluetooth byla nazvána podle vikinského krále, který se jmenoval Harald Bluetooth. Harald byl králem dánským a norským, panoval v 10. století a dokázal propojit znesvářené kmeny a přivést je k diskuzi. Symbol této technologie vznikl kombinací dvou runových znaků.

Vyhledej runovou abecedu futhark (například na www.runarmal.cz) a najdi znaky, ze kterých je složeno logo Bluetooth. Vytvoř si vlastní kombinaci znaků podle svého jména.

Na oficiálních stránkách výstavy zde můžeš využít aplikaci Viking yourself, která k tvému jménu přiřadí vikinské příjmení a celé jméno přepíše runovými znaky.

VIKINGOVÉ Z BRITSKÉHO MUZEA

náměty pro využití ve škole

KENNING

Severští básníci, kteří se nazývali skaldi, rádi používali zvláštní formu pojmenování postav a věcí, tzv. kenning. Kenning je dvou a víceslovné opisné spojení (mohl se skládat až ze sedmi slov), jehož základem v českém překladu je podstatné jméno v prvním pádu (často vlastní jméno) doprovázené podstatným jménem ve druhém pádu (např. vlk stromů - vítr). Kenningy byly velmi populární, jejich používáním básníci dokazovali svůj rozhled a básnické schopnosti. Aby posluchač kenningu rozuměl, často musel znát širší souvislosti, kenningy odkazovaly zejména k mytologickým postavám a událostem.

jehličí Glase - znamená zlato, neboť podle mytologie je všechno listí a jehličí v háji
Glasi před vstupem do posvátné Valhaly zlaté
cesta velryb - moře (ze známého anglosaského hrdinského eposu Beowulf)
dcera Mundilfariho, sestra Mániho, žena Glena, oheň nebe a vzduchu - slunce
zpěv koňů obryně - vytí vlků (na vlčích dle mytologie jezdily obryně)

Mnoho příkladů kenningů lze najít například v tzv. **Starší Eddě** - sbírce mytologických a hrdinských básní, které pochází z 9. - 13. století. V češtině vyšla Starší Edda v nakl. Argo v roce 2004.

Tzv. **Mladší Edda** je pak příručkou pro skaldy od islandského učenice Snorriho Sturlusona ze 13. století. V kapitole Jazyk básnický Snorri podrobně popisuje vznik a význam kenningů s pomocí mnoha příkladů. V češtině vyšla Snorriho Edda v nakl. Argo v roce 2003.

V některé ze zmíněných knih najdi další příklady kenningů a zapiš si je. Hádejte ve třídě význam jednotlivých opisů. Pokus se vytvořit vlastní kenningy. Ve Snorriho Eddě najdi vysvětlení jednotlivých opisů slunce.

DOBOVÁ SVĚDECTVÍ

V dobových zápiscích kronikářů, misionářů, obchodníků a jiných cestovatelů můžeme najít zmínky o Vikinzích a jejich popisy.

K nejznámějším patří například zpráva arabského diplomata **ibn Fadlána**, který se v 1. pol. 10. stol. setkal s volžskými Vikingy, kteří se usídlili v oblasti dnešního Bulharska. Jejich podrobnou charakteristiku z jeho zápisků je možné si přečíst (pouze v anglickém překladu) například zde, nebo také zde.

V českém překladu vyšly u nás **Činy biskupů hamburského kostela**, ve kterých kronikář, teolog a misionář **Adam Brémský** zaznamenal mimo jiné své misijní cesty do Skandinávie ve 2. polovině 11. století. Pro studium Vikingů je zajímavá zejména čtvrtá kniha této kroniky, která nabízí ojedinělý dějinný a geografický popis severských zemí a jejich náboženství. Překlad vyšel v nakl. Argo v roce 2009.

Přečti si některá dobová svědectví o Vikinzích. Jak byli vnímáni, jaký obrázek si na základě těchto textů můžeme o Vikinzích udělat? Jak se liší dobová svědectví s tvou představou Vikingů, v čem se shodují? Jaký obrázek nabízí výstava v Britském muzeu?

VIKINGOVÉ Z BRITSKÉHO MUZEA

náměty pro využití ve škole

ODKAZY

Výstava Vikingové v Britském muzeu a oficiální zdroje:

web výstavy: www.britishmuseum.org/whats_on/exhibitions/vikings/vikings_live.aspx

podklady pro učitele: www.britishmuseum.org/learning/schools_and_teachers/resources/all_resources-1/vikings_life_and_legend_guide.aspx

balíček obrázků ke stažení: www.britishmuseum.org/learning/schools_and_teachers/resources/all_resources-1/vikings_life_and_legend_ibank.aspx

ilustrační videa: http://www.britishmuseum.org/whats_on/past_exhibitions/2014/vikings/vikings_live/videos.aspx

mapa vikinských místních názvů ve Velké Británii: www.britishmuseum.org/whats_on/past_exhibitions/2014/vikings/vikings_live/old_norse_origins.aspx

jak se staví vikinská loď: www.britishmuseum.org/whats_on/past_exhibitions/2014/vikings/vikings_live/ship_build.aspx

aplikace Viking Yourself: www.britishmuseum.org/whats_on/past_exhibitions/2014/vikings/vikings_live/viking_yourself.aspx

svět Vikingů - mapa: www.britishmuseum.org/whats_on/past_exhibitions/2014/vikings/vikings_live/the_viking_world.aspx

Další zdroje k tématice Vikingů v angličtině:

rozsáhlé informace o Vikinzích na stránkách Dánského národního muzea: natmus.dk/en/historical-knowledge/denmark/prehistoric-period-until-1050-ad/the-viking-age/

rozsáhlé informace o Vikinzích na stránkách BBC: www.bbc.co.uk/history/ancient/vikings/

stránky lodi Roskilde 6 Muzea vikinských lodí: <http://www.vikingskibsmuseet.dk/en/>

animace stavby vikinských lodí: <https://www.youtube.com/watch?v=78kpwGmBxk&feature=related>

odkazy na dobové záznamy o Vikinzích (kroniky a další spisy): classesv2.yale.edu/access/content/user/haw6/Vikings/index.html

České zdroje:

Starší i Mladší Edda, runy a další info o severském písemnictví a mytologii: www.runarmal.cz/sagy
ARBMAN, H.: *Vikingové*; Praha: Mladá fronta, 1969

BATEY, C.: *Svět vikingů: kulturní atlas*; Praha: Knižní klub; Balios, 1998, ISBN 80-7176-669-0

BRÉMSKÝ, A.: *Činy biskupů hamburského kostela: velká kronika evropského Severu*, Argo, 2009, ISBN 978-80-257-0167-6

Edda; Praha: Argo, 2004, ISBN 80-7203-533-9

HASKINS, Ch. H.: *Normani v evropských dějinách*; Jinočany: H & H, 2008, ISBN 978-80-7319-071-2

STURLUSON, S.: *Edda a Sága o Ynglinzích*; Praha: Argo, 2002, ISBN 80-7203-458-8

VLČKOVÁ, J.: *Encyklopedie mytologie germánských a severských národů*; Praha: Libri, 2006, ISBN 80-7277-177-9

Filmový přenos výstavy:

stránky přenosu na oficiálním webu distributora Aerofilms: www.aerofilms.cz/filmy/244-Vikingove-z-Britskeho-muzea/

školní projekce přenosu - objednávky, informace o dalších programech pro školy: www.aeroskola.cz
kina: www.kinoaero.cz, www.kinosvetozor.cz, www.biooko.net

Pro Aerofilms vyrobila Aeroškola, 2014.

